33. Çanakkale adalarını plato olarak seçen Türk sinema filmlerine folklorik bir bakış[1]

Samet DOYKUN[2]

APA: Doykun, S. (2023). Çanakkale adalarını plato olarak seçen Türk sinema filmlerine folklorik bir bakış. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (33), 530-546. DOI: 10.29000/rumelide.1285859

Öz

Bozcaada ve Gökçeada jeopolitik konumları nedeniyle Akdeniz uygarlıklarının hemen hepsinin gözde mekânlarından olarak tarih sahnesinde yer bulmuşlardır. Birbirinden son derece farklı pek çok kültüre ev sahipliği yapan adalar, bu anlamda kültürel olarak da farklı tabakalarla ilgili bilgi sunması bakımından sosyal bilimlerin hemen her dalının ilgisine mazhar olmuşlardır. Süreç içerisinde tarih, coğrafya, arkeoloji, turizm, sosyoloji, mimarlık gibi pek çok sosyal bilim alanında çok çeşitli hacimlerde çalışmaların konu edildiği Çanakkale adaları aynı zamanda son çeyrekte çok sayıda Türk sinema eserine de mekân olmuştur. Adaların mimari, sosyal, coğrafi ve kültürel özellikleri, sinema eserlerinin görsel yönlerini zenginleştirmişlerdir. Bu eserler bir yandan adaları tüm yönleriyle sahnelerinde yansıtmakta, bir yandan da popüler hâle gelmeleriyle birlikte adalar için birer turistik tanıtım aracı da olmaktadırlar. Dolayısıyla Çanakkale adaları ile buraları plato olarak kullanan sinema yapımları arasında birbirini destekleyen simbiyotik bir ilişki ortaya çıkmıştır. Nitekim araştırmada elde edilen verilere göre özellikle 2000'lerden sonra Bozcaada ve Gökçeada'da çekilen filmler, Çanakkale'ye gelen turist sayısını da etkilemiş, sahadaki incelemelerde de adalarda mukim halkın büyük çoğunluğu bu filmlerin ortaya çıkardığı dolaylı reklamlar sayesinde gelen turistlerin ekonomik faaliyetleri de canlandırdığını ifade etmişlerdir. Çalışmada doğrudan doğruya Bozcaada ve Gökçeada'yı mekân olarak seçen yedi Türk filmi, görsel içerik çözümlemesi yöntemi ile incelenerek, bu filmlerin sözel, görsel ve müzikal dokularına yansıyan ada folkloruna matuf örüntülerin temsilleri üzerinde durulmuştur. Çalışmada ayrıca sahadaki kaynak kişilerin çekilen bu filmlere karşı tutumları da değerlendirilmiştir.

Anahtar kelimeler: Sinema, mekân, Bozcaada, Gökçeada, folklor

A folkloric perspective on Turkish movies choosing Çanakkale islands as plato

Abstract

Due to their geopolitical location, Bozcaada and Gökçeada have found their place in the history scene as the favorite places of almost all Mediterranean civilizations. The islands, which are home to many cultures that are extremely different from each other, have attracted the attention of almost every branch of social sciences in terms of providing information about different cultural layers. Çanakkale islands, where various volumes of studies in many social science fields such as history, geography,

[1] Bu çalışma Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimi tarafından desteklenen "SBA-2020-3226 Numaralı Göç, Kültür ve Kimlik Ekseninde Gökçeada ve Bozcaada Türk Folkloru" isimli projeden üretilmiş ve 6-8 Ekim 2022 tarihlinde gerçekleştirilen 4. Uluslararası Toplum ve Kültür Araştırmaları Sempozyumunda sunulan "Türk Sinemasında Çanakkale Adalarını Plato Olarak Seçen Yapımlar Üzerine Folklorik Bir İnceleme" isimli sözlü bildirinin genişletilmiş hâlidir. Çalışmanın saha araştırmaları Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu'nun 18/12/2020 tarih ve 07/20 sayılı Etik Kurul Belgesi izniyle yapılmıştır.

[2] Arş. Gör. Dr., Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, Türkçe Eğitimi ABD (Çanakkale, Türkiye), sametdoykun@comu.edu.tr, ORCID ID: 0000-0001-8231-270X [Araştırma makalesi, Makale kayıt tarihi: 26.03.2023 kabul tarihi: 20.04.2023; DOI: 10.29000/rumelide.1285859]

archeology, tourism, sociology, and architecture were the subject of the process, also became the venue for many Turkish cinema works in the last quarter. The architectural, social, geographical and cultural features of the islands have enriched the visual aspects of the cinema works. On the one hand, these works reflect the islands on their stages with all their aspects, on the other hand, they also become a touristic promotional tool for the islands as they become popular. Therefore, a symbiotic relationship has emerged between the Canakkale islands and the cinema productions that use them as a plateau. As a matter of fact, according to the data obtained in the research, the films shot in Bozcaada and Gökçeada, especially after the 2000s, have also affected the number of tourists coming to Çanakkale, and in the field studies, the majority of the people residing in the islands stated that the indirect advertisements created by these films stimulated the economic activities of the tourists. They have done. In the study, seven Turkish films that directly chose Bozcaada and Gökçeada as venues were examined with the method of visual content analysis, and the representations of the island folklore patterns reflected in the verbal, visual and musical textures of these films were emphasized. In the study, the attitudes of the resource people in the field towards these films were also evaluated.

Keywords: Cinema, place, Bozcaada, Gökçeada, folklore

Giriş

Sinema birçok sanat dalına göre yeni bir alan olsa da toplumun büyük bir bölümü için vazgeçilmez bir endüstri ürünü haline gelmiştir. Diğer sanatların aksine kısa zamanda farklı coğrafyalara ve kitlelere yayılan sinemanın dünyadaki ilk örneği Louis ve Auguste Lumiere kardeşlerin çabaları sonucu 22 Aralık 1895 tarihinde Paris'te Capucines bulvarındaki Grand Cafe'de kamuoyuna sunulmuştur. Çok zaman geçmeden Türkiye'de de sinema çalışmaları yapılmaya başlanmıştır. Türk sinema tarihinde Fuat Uzkınay ilk sinemacı olarak değerlendirilmiş; Uzkınay'ın 1914 yılında Ayastefanos anıtının yıkılışı (orijinal adı Moskof Heykelinin Tahribi) ile ilgili filmi de ilk Türk filmi olarak tarihe geçmiştir. Sinema filmleri süreç içerisinde belli bir millete, belli bir kültüre ait olmaktan ziyade evrensel bir özelliğe bürünmüştür. Çoğu sinema filmi yapım şirketlerinin girişimleriyle farklı dillere çevrilmiş ya da gösterime sunulacak ülkede hedef dil altyazı olarak filme eklenmiştir.

Türk sinemasının tarihi gelişimi hususunda Esin Coşkun, Şükran Kuyucak Esen, Alim Şerif Onaran, Nijat Özön gibi araştırmacılar çok çeşitli tasnif ve değerlendirmelerde bulunmuşlardır.[3] Bu tasnifleri derleyen Mustafa Dinç ise (2019: 65-83) Türk sinemasının tarihi gelişimini İlk Sinemacılar Dönemi (1914-1923), Tiyatrocular Dönemi (1923-1939), Geçiş Dönemi (1939-1948), Sinemacılar Dönemi (1948-1970), Yeşilçam Dönemi (1970-1980), Darbe Sonrası Türk Sineması (1980 ve Sonrası) dönemi olmak üzere altı dönemde değerlendirmektedir. Bu noktada Dinç'in Türk sinemasının tarihi gelişimi tasnifindeki Darbe Sonrası Türk Sineması sürecini 2000'ler ile sınırlandırarak yedinci bir dönem olarak 21. Yüzyıl Türk Sineması Dönemi (2000 ve Sonrası) eklemek yerinde olacaktır. Nitekim 1980 darbesinin etkilerinin iyiden iyiye geride bırakıldığı, yeni ve özel medya ve iletişim ortamlarının gündeme geldiği, siyasi hareketlenmelerin nispeten azaldığı 2000'li yıllar ve sonrası Türkiye'sinde sinema sektörü de oldukça önemli bir değişim-dönüşüm sürecine girmiş; bu evrede yeni sinema yüzleri ve yeni yapımcı-yönetmenler birer birer görünür olmaya başlayarak günümüzdeki popülerliğini kazanmıştır. Buna mukabil 2020'lerin başıyla gündeme gelen "platform yayıncılığı" süreci de göz önünde bulundurulursa yukarıdaki önerimizde sunduğumuz 21. yüzyıl Türk sineması döneminde 2020'lerden sonraki süreci yeni bir başlıkla ele almak da elzem görünmektedir.

3 Ayrıntılı bilgi için bk. (Özön 1972; Onaran 1995; Coşkun 2009; Kuyucak Esen 2010).

Bazı araştırmacılarca sinemanın bağımsız bir sanat dalı olduğu konusunda fikirler ortaya atılsa da sinemanın felsefe, sosyoloji, mitoloji, tarih, politika, etnoloji, teknoloji ve halk bilimi gibi alanlarla ilişkisi alanla ilgili çalışmalarda genellikle kabul edilmektedir. Sinema tüm yukarıdaki alanların yanında ayrıca halk bilimi çalışmalarına, kültür ürünlerinin görünür olduğu ve bunların görsel çözümlemelerle yorumlanabileceği, değerlendirebileceği yeni bir çalışma mecrası da sağlamıştır. Ancak halk bilimi çalışmalarında sinema okumaları ve değerlendirmeleri halk biliminin diğer şubeleri kadar eski değildir. Sinema konusunda yapılan halk bilimi çalışmalarında daha çok taşra ve buralarda yaşayan insanları yansıtan filmler tercih edilmektedir. Dil özellikleri, giyim kuşam, davranış kalıpları, mimari ve diğer kültür unsurlarının yoğun olarak işlendiği filmler halk biliminin ve halk bilimcilerin dikkatini çekmektedir. Bu dikkat sinema eserlerinin salt metin dokularına ile değil aynı zamanda görsel ve müzikal bağlamlarına da yöneltilerek günümüzde pek çok sinema-halk bilimi çalışmalarının yapılmasına olanak sağlamaktadır. Zira sinema eserinin metin dışında çok önemli başka göstergeleri de mevcuttur. Bu göstergelerden en önemlilerinden biri Açа ve Dinç'in de vurguladığı gibi (2021: 316) mekân göstergeleridir.

Türk sinemasının başlangıcından itibaren her döneminde filmlerde gerçek mekânlar kullanılmıştır. Ancak sosyal ve kültürel içerikli gerçekçi filmlere ağırlık verilmesiyle birlikte mekân seçimi de önem kazanır (Güvenç, 2020: 81). Sinemadaki olaylar ve karakterler unutulsa da görsel hafıza sayesinde mekân akılda kalır. Bu sebeple sinemada mekân seçimi önem taşımaktadır. Zira mekân, sadece sinema eserinin anlatısının ve olaylar zincirinin geçtiği yer olarak değil aynı zamanda pek çok psikososyal, sosyokültürel, sosyoekonomik, geleneksel vb. kodu da barındıran ve açık veya örtük biçimde eserin mesajının anlamlandırılıp yorumlanmasına yönelik görsel temsillerin sunulduğu bir ortam olarak da ele alınmaktadır (Açа ve Dinç, 2021: 316). Buna mukabil sinema mekânlarında sunulan sözel, görsel ve müzikal temsiller birer kültür aktarıcısı olarak da görülebilmektedir. Bu fikirler çerçevesinde hazırlanan çalışmamızda, Türk sinemasının son çeyreğinde Çanakkale adaları olan Bozcaada ve Gökçeada'yı plato olarak seçtiğini tespit ettiğimiz sinema filmleri incelenerek, bunların adalar kültürünü yansıtma durumları ve sosyokültürel, sosyoekonomik bağlamlarda adalara katkıları yorumlanacaktır.

Mekânsal Gösterge Olarak Çanakkale Adalarını Seçen Sinema Filmleri

Çanakkale adalarında en eskisi 1973 yılında olmak üzere 19 yerli sinema filminin çekildiği görülmektedir. Bunlardan bazıları aşağıda da vurgulanacağı üzere adalar, yalnızca kadraja yansıyan bir iki sahneden ibaret olmakla birlikte bazılar ise doğrudan adaları plato olarak seçen yapımlardır. Dinç'in tespitlerine göre tüm bu filmler sıralanacak olursa, Bozcaada'da *Kara Murat Fatih'in Fermanı* (1973), *Ponente Feneri* (1988), *Arayış Abdullah-ı Tercüman Hazretleri* (TV Filmi) (1993), *Deniz Bekliyordu* (TRT TV Filmi) (1996), *Eylül Fırtınası* (1999), *Güle Güle* (2000), *Adada Bir Sonbahar* (TV Filmi) (2000), *Karşılaşma* (2003), *Kış Bahçesi* (2005), *Sıcak* (2008), *Eyvah Eyvah* (2010), *Arkadaşım Max* (2012), *Bi Küçük Eylül Meselesi* (2013), *Eyvah Eyvah 3* (2014), *Son Mektup* (2014); Gökçeada'da ise *Rina* (2009), *Zeytin Zamanı* (2012), *Hedefim Sensin* (2018), *Rüzgârlar* (2012) isimli uzun metrajlı filmler çekilmiştir (Dinç, 2021: 115-116). Araştırmamızda bu yapımlarda adaları doğrudan plato olarak seçen sinema eserleri örneklem olarak alınmıştır.

Eyvah Eyvah Serisi

Eyvah Eyvah serisinin ilki (Necati Akpınar, 2009) Çanakkale'nin bir beldesi olan Geyikli'de Hüseyin Badem ve Firuzan'ın başından geçenleri konu edinmiştir. Film'de Hüseyin'in Geyikli'deki hastaneye atanan hemşire Müjgan'a olan aşkı ve Hüseyin'in bir tesadüf eseri babasının yaşadığını öğrenmesi ve

onu bulma mücadelesi anlatılmaktadır. 2011 yılında gösterime giren *Eyvah Eyvah 2* (Necati Akpınar, 2011) ise Hüseyin'in Müjgan'a olan aşkını dile getirmesiyle başlar ve filmde yanlış anlaşılmalara ve çeşitli engellere rağmen Hüseyin ile Müjgan'ın evlilik hikâyesi anlatılır. 2014 yılında gösterime giren *Eyvah Eyvah 3* (Necati Akpınar, 2014) filminde ise Hüseyin ile Müjgan'ın evlik sonrası yaşamını konu alır. Hüseyin ailesini geçindirmek için çeşitli ilerde çalışır. Filmde Uluslararası Geyikli Kültür ve Zeytin Festivali düzenlenir. Film herkesin aradığı mutluluğu bulmasıyla son bulur.

Eyvah Eyvah Film Serisi Film Afişleri

Bi Küçük Eylül Meselesi

Film, Eylül ve Tekin karakterlerinin gizemli hikâyesini anlatmaktadır. Film, Eylül'ün hafıza kaybı sonucu unuttuklarını hatırlamaya çalışması üzerine kurgulanmıştır. Eylül, bir trafik kazası geçirir ve hafızasını kaybeder. Hatırladığı en son yer Bozcaada'dır. Eylül son hatırladığı Bozcaada'ya yeniden gelir ve bazı şeyleri hatırlamaya başlar. Eylül, Tekin'i ve kaza öncesi orada yaşadıklarını hatırlar. Filmin sonunda Tekin ile yeniden birlikte olurlar.

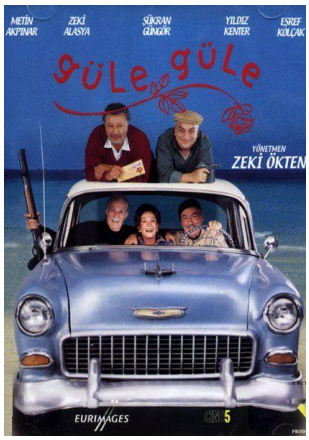

Bi Küçük Eylül Meselesi Film Afişi

Güle Güle

Filmde, Bozcaada'da yaşayan dört erkek bir kadın beş ihtiyar arkadaşın dostluğu ve hikâyesi anlatılmaktadır. Film birbirlerini yalnızca bir kez gören Galip ve Rosa'nın aşkını anlatmaktadır. Galip

ve Kübalı olan Rosa mektuplarla yıllarca aşk yaşamıştır. Amansız hastalığa yakalanan Galip'in en büyük isteği Rosa'yı görmek için Küba'ya gitmektir. Galip'in arkadaşları onu Küba'ya gönderebilmek için büyük fedakârlıklar yapar. Galip Küba'ya gider; ancak Rosa ölmüştür.

Güle Güle Film Afişi

Rüzgarlar

Murat, Gökçeada'nın boş sokaklarını dolaşırken Madam Styliani ile karşılaşır ve onunla sohbet eder. Murat bu konuşmaların ses kaydını alır. İki yıl sonra tekrar Gökçeada'ya gelen Murat Madam Styliani'yi göremez, torunu Eleni ile tanışır. Eleni'ye Madam Styliani'nin ses kayıtlarını dinletir. Madam Styliani, Gökçeada'da geçmişte yaşanan üzücü olayları ve Tük Rum ilişkilerini anlatmaktadır. Filmin sonunda yapılan resim sergisinde kötü politikaların insanların hayatını nasıl olumsuz etkilediği anlatılmaktadır.

Rüzgarlar Film Afişi

Hedefim Sensin

Filmde, seyyar bir çiğköfteci olan Zekeriya Taştan'ın başından geçenler mizahi bir şekilde anlatılmaktadır. Zekeriya çalıştığı iş yerinin sahibi olan Leyla'ya âşık olur. Yaşanan çeşitli entrikalara ve yanlış anlaşılmalara rağmen Leyla ile arası bozulan Zekeriya'nın arası düzelir ve film mutlu bir şekilde son bulur.

Hedefim Sensin Film Afişi

Filmlerde Adalar Halk kültürüne dair tespitler

Bozcaada ve Gökçeada'yı sinematik mekân olarak seçtiğini tespit ettiğimiz yedi film, mekânsal göstergelerinde sunmuş olduğu pek çok temsil ile adaların halk hayatına ve dolayısıyla kültürel-folklorik birikimine projeksiyon tutmaktadır. Bu temsillerle ilgili tespitler genelden özele doğru bir anlayışla sunulduğu takdirde öncelikle adalardaki turizm faaliyetlerine de büyük ölçüde etki ettiğini gözlemlediğimiz *sosyal mekânlar ve yaşam alanları* çerçevesinde yoğunlaşıldığı görülmektedir. Bu itibarla pek çoğunun yaz ve sonbahar aylarındaki ada hareketliliğini yansıttığını tespit ettiğimiz bu filmlerde Bozcaada ve Gökçeada denizi, plajları, dar sokakları, sakinlikleri, taş evleri vd. alanları ile görünür olmaktadırlar. Filmlerde adalar, büyük şehirlerdeki yaşam mekanlarının aksine minimal ve bakirliğini korumuş lokasyonlar olarak sunulmaktadırlar. Bu anlamda adalardaki mimari genellikle tek katlı ya da iki katlı mütevazı evlerden oluşmaktadır. Mimari ve onu etkisi altına alan çevre bir sahil kasabası formundadır.

Filmlerde mimari dokunun yanı sıra sokaklar ve meydanlar da yoğun bir şekilde izleyiciye sunulmaktadır. Buluşma yerleri daha çok meydanlardaki *kahvehane*lerdir. Tük kültüründe önemli bir yere sahip olan kahvehaneler ortaya çıktıkları dönemden itibaren birer enformatik bir eğitim kurumunu üstlenmesi, iletişim, eğlence, kültür-sanat merkezi olmuş, sözlü kültür unsurlarının devam etmesine mekân olarak katkı sunmuş, boş zaman geçirme ve iş bulma işlevlerini üstlenmiştir (Yıldız, 2007: 13). Bozcaada'da çekilen filmlerde (*Güle Güle, Eyvah Eyvah, Bi Küçük Eylül Meselesi*) de Çınaraltı kahvehanesi olayların cereyan ettiği, insanların buluştuğu önemli bir mekândır. Ada insanı, birbirleriyle buluşacağı zaman "Çınaraltı'nda buluşalım", "Çınaraltı'na gel", "Çınaraltı'nda bekliyorum" diye buluşma mekânını tarif eder (KK-1, KK-4). Çınaraltı, sadece ada sakinlerinin oturup kalktığı, sohbet ettiği, buluşmak için sözleştiği yer olmaktan ziyade özellikle yaz aylarında adaya gelen binlerce turistin de bahsedilen eylemleri yerine getirdiği bir mekân hâline gelmiştir. Türk toplumunda erkeklere has bir mekân olan kahvehaneler, Bozcaada ve Gökçeada gibi turizm faaliyetlerinin yoğun bir şekilde gerçekleştirildiği bölgelerde erkek hegomanyasından çıkıp kadınların da oturup sohbet edebildiği mekânlar haline dönüşmüştür.

Çınaraltı Kahvehanesi

Filmlerde sahil ve sahilde yer alan mekânlar da adanın dokusunu göstermek için önemli bir yere sahiptir. Diğer yandan adalarda yerleşimin başladığı yıllardan itibaren *bağcılık* ekonomik anlamda önem taşımasına rağmen filmlerde bağcılık uygulamaları birkaç sahne dışında herhangi bir imge olarak kullanılmamıştır. Nitekim Bozcaada'da bulunan paraların üzerinde üzüm salkımlarının yer alması, Rum mezar taşlarının üzerinde üzüm salkımlarının ve yaprakların motif olarak kullanılası üzümün önemli olduğunun göstergesidir (Dardeniz vd., 2007: 149). Ayrıca bağcılık ve şarap imalatı adanın gündelik hayatı ve geçmişi ile bütünleşmiş bir faaliyet olup Çanakkale'deki bağ alanlarının %17'sini oluşturmaktadır. Söz konusu bağ alanları adanın 1/3'ünü; tarım arazilerinin ise %80'ini oluşturmaktadır (Yardımcı, 2021: 53). Ancak adada turizm faaliyetlerinin başlamasıyla birlikte bağcılık ve üzüm üretimi zamanla azalmaya başlamış, bağlar turistleri ağırlamak ve daha fazla para kazanmak için pansiyonlara ve butik otellere dönüştürülmüştür (KK-1 KK-5, KK-9, KK-10). Bu duruma *Güle Güle* filminde de mizahi bir yaklaşımla değinilmiştir. Filmde bir üzüm bağının yüksek bir fiyata İstanbullu birinin alması ve onun bağcılıktan anlayamayacağı eleştirilirken aslında üzüm bağının turizm amaçlı alındığı ifade edilmektedir.

Balıkçılık yakın döneme kadar Bozcaada'nın temel ekonomik etkinlik ve gelir kaynağıdır (Yardımcı, 2021: 68). Adanın balıklar için göç yolları üzerinde olması ada için bir avantaj haline gelmiştir. Karadeniz, Marmara ve Ege denizine balıklar bu bölgeden geçtiği için Bozcaada kıyılarında ve açıklarında 92 balık türü tespit edilmiştir (Akyol ve Ceyhan, 2011: 65; Eryılmaz, 2003: 135). Balık türleri açısından büyük bir kazanım haline gelen balıkçılık ve buna bağlı olarak gelişen balık ekonomisi zamanla turizm ve turizm ekonomisine evrilmiştir. İncelenen filmlere bakıldığında ada insanı daha çok turizmle uğraşmaktadır. Balıkçılık ise adada turizmden sonra tercih edilen meslek haline gelmiştir. Bu durumun oluşmasında turizmin daha çok kazanç sağlaması etkili olmuştur. Turizmin gelişmesiyle birlikte adada yaşayan insanlar önce evlerinin birer odalarını daha sonra da evin tamamını adaya gelen turistlere kiralamışlardır. Balıkçılık ise bu aşamadan sonra devreye girmeye başlamıştır. Adada bulunan balık restoranları adaya gelen ziyaretçilere çeşitli balık menüleriyle hizmet vermeye başlamıştır.

Adaların filmlere mekân olarak kullanılmasıyla birlikte ada *turizmi* de canlanmaya başlamıştır. Özellikle Eyvah Eyvah filmlerinden sonra geçmiş yıllara göre ziyaretçi sayısında artış gözlemlenmiştir (KK-1, KK-7). Gökçeada'da da son yıllarda turistik ziyaret anlamında gözle görülür bir artış yaşanmaktadır. 2019 yılında Gökçeada'ya gelen turist sayısı önceki yollara oranla yüzde yirmi artış göstermiştir (URL-1). Geçtiğimiz son iki yılda sokağa çıkma yasaklarının uygulanması sonucu evlerde bunalan insanlar uzun bir Kurban Bayramı tatilini fırsata çevirerek tatil yerlerine akın etmişlerdir. Bozcaada da bu tatil bölgelerinden biri olmuştur. Bir gazete röportajında Bozcaada Turizm İşletmecileri Derneği Başkanı

Erkan Yavuz, Kurban Bayramı'nda konaklama yerlerinin tamamının dolduğunu, adaya gelecek misafirlerin kalacak yer sıkıntısı yaşamamaları için rezervasyon yaptırmadan gelmemelerini dile getirmiştir (URL-3). Konaklama yapan turistlerden ziyade günübirlik ada ziyareti yapanlar da söz konusudur. Yaşanan söz konusu yoğunluk pandemi sürecinde sağlık açısından olumsuz sonuçlar doğursa da ekonomik anlamda ada ekonomisine büyük katkı sağlamıştır. Adalardaki turizmin gelişmesinde sosyal medyanın da etkisi büyüktür. *Hedefim Sensin* filminde Adnan'ın kızlarının paylaştığı video ve fotoğraflar anında takipçilerine ulaşmıştır. Yaklaşık yirmi yıldır Bozcaada'da yaşayan resim öğretmeni Cemil Onay tarafından resmedilen "Göz Kırpan Kız" resmi önünde birçok kişi özçekim yapmış ve sosyal medya hesaplarında paylaşmışlardır (URL-2).

Göz Kırpan Kız Resminin Yerine Koyulan Fotoğraflar

Yukarıda fotoğrafta fotoğrafları yan yana yapıştırılan kadın fotoğraflarının yanında "*Aksi, öfkeli, kibirli, çalışan, üreten, sevecen, isyankâr, doğuran, doğurmayan, koşturan, her yere yetişmeye çalışan, itilen, kakılan, eğitimsiz bırakılan, dayak yiyen, çocuk yaşta evlendirilen, aşk ve sevgi dolu kadınlar*" ibaresi yer almaktadır.

Urry'nin ortaya attığı "turist bakışı" kavramına göre günümüz toplumu görsel imgeler aracılığı ile ilksel bir deneyim gerçekleştirir. Turist olarak gidilecek yerler önce görseller aracılığıyla zihinde şekillendirilir. Zihinde şekillenen mekânlara zamanı geldiğinde gerçek hayatta da ziyaret gerçekleşir. Turist bakışını etkileyen bir başka etmen ise çağımızın vazgeçilmezlerinden biri olan fotoğraf teknolojisidir. İnsanlar gittikleri yerlerin fotoğrafları çeşitli sosyal medya mecralarında paylaşır ve diğer kişilerin de o yerleri tanımasını sağlar. Günümüz insanı büyük şehirlerin kalabalıklarını, ucu bucağı gözükmeyen trafikteki araçları, onlarca kat üst üste inşa edilen gökdelenleri çekmek yerine dokunulmamış, doğal yerleri fotoğraflamak ve oraları ziyaret etmek istemektedir (Bennet, 2018: 229-232). Yerli ve yabancı turistler için Bozcaada ve Gökçeada da şehir gürültüsünden ve karmaşasından uzak olması hasebiyle ilgi görmeye başlamıştır. Bunda adada çekilen filmler, adaya gelen turistlerin çeşitli mecralardaki paylaşımlar vb. etkili olmuştur. Böylece bakir olarak tanımlanan yerler kısa süre içerisinde tanınmaya başlanır ve yaz aylarında turist akınına uğramaktadır. Kış aylarında ise ada sakinlerinin deyimiyle "hayalet şehir/kasaba"ya dönüşmektedir (KK-1, KK-2).

Filmlerde tespit edilen bir başka konu ise *mutfak* kültürünün temsilleridir. Her bölgenin kendine özgü bir mutfak kültürü vardır. Deniz ürünleri, meyve ve sebzeler, zeytinyağlı yemekler hatta özellikle kahvaltılarda tek başına zeytinyağı ada mutfağının en önemli besin ürünlerini oluşturmaktadır.

Çipura, levrek, barbun, lüfer, kefal, sardalye ve palamudun yanı sıra karides, kalamar, midye, ahtapot gibi deniz canlıları ada mutfağında önemli deniz ürünleri olarak görülmektedir. Adada mutfak kültürüne

ait bir başka unsur ise reçel üretimidir. Adada çeşitli ürünlerden reçel yapılmaktadır. Yapılan ürünlerin içerisinde en çok tüketilen ve talep gören reçel Çanakkale'nin de simgesi olan domates reçelidir (KK-3, KK-7, KK-8, KK-11). Reçeller filmlerde de görüldüğü üzere kahvaltı salonlarında ve adada yaşayan kadınlar tarafından tezgahlarda adaya gelen turistlere satışa sunulmaktadır. Çanakkale ve adalara özgü oğlak dolması da filmlerde özellikle misafir ağırlamak için hazırlanıp misafirlere sunulmuştur. Sokak ve bahçelerdeki sahnelerde kış için hazırlanan domates, biber, patlıcan gibi sebze kuruları ve turşular gösterilmektedir.

Bozcaada'daki Reçel Tezgâhları

Filmlerde yeme-içme kültürüne dair dikkat çeken bir başka husus ise özellikle yemeklerde ve sokak sahnelerinde sık sık yer verilen alkollü içeceklerdir. Rakı, sıradan bir içecek gibi gerek akşam yemeklerinde gerek arkadaş ortamlarında tüketilmektedir. Rakı tüketimi, daha çok bahçeli evlerde, deniz kenarındaki restoranlarda ve kafelerde ve Ayazma gibi doğal güzelliği olan mekânlarda gerçekleştirilmektedir. Ancak her iki adanın da kuruluşundan beri bağcılıktan üretilen üzümlerden yapılan şarap tüketimine film sahnelerinde çok fazla rastlanmamıştır. Bu anlamda adalara özgü olan şarap ve şarap tüketiminden uzaklaşıldığı görülmüştür. Nitekim Çanakkale adaları ile ilgili çalışmasında Dinç (2021) bu hususu kaynak kişilerin beyanlarıyla birlikte eleştirerek, adalarda 2000'lerden sonra hâkim olan tüketici turistik anlayış bağlamında mutfak kültürünün, folklorik özelliklerden uzaklaşarak genelleştiğini ve dolayısıyla halk mutfağı bileşenlerinin turizme yenik düştüğünü dile getirmektedir.

Özellikle eğlence ve tanıtım amacıyla gerçekleştirilen *festivaller* de sosyokültürel ve ekonomik anlamda önemli bir yere sahiptir. Festivaller, ayrıca bölgeye gelecek olan turist sayısını çoğaltmakta, yöre imajını geliştirmekte ve yöre halkının gururunu arttırmaktadır (Gül, Erdem ve Gül, 2013: 214). Festivallerin şehrin tarihinin, coğrafi güzelliklerinin ve kültürünün tanıtılmasında etkisi büyüktür. Bu etki bazen tam tersi bir durumu da doğurmaktadır. Söz konusu unsurların festivallere olan katılımı etkilediği de görülmektedir (Yeşil, 2021: 94). Türkiye'nin pek çok ilinde, ilçesinde hatta köyünde yöresel şenlik, festival, panayır düzenlenmektedir. Söz konusu şenlik, festival ve panayırların sayısı Türkiye Belirli Günler Takvimi'nde (1973) iki yüzün üstünde olduğu tespit edilmiştir (Özdemir, 2005: 58). Ancak bugün baktığımızda bu sayının yetmiş olduğunu görmekteyiz (URL-5).

Bağ bozumu, hemen hemen Türkiye'nin her bölgesinde festivaller ile taçlandırılarak yapılmaktadır. Türkiye'de gelenekselleşen şenliklere Çanakkale Bozcaada, Denizli Çal, Elâzığ, İzmir Gökçealan, Urla, Tekirdağ, Kırklareli, Edirne gibi yerleşim yerleri örnek olarak verilebilir (Yeşil, 2021: 95). Bozcaada'da Eylül ayının ilk haftası gerçekleştirilen Bağbozumu Festivali'nde adada üretilen üzümler toplanır ve festivale katılan misafirlere şarap ikramları yapılır. Bunun dışında Bozcaada'da Kalamar Festivali ve Aya

Paraskevi; Gökçeada'da Gökçeada Ot Festivali, Gökçeada Meryem Ana Panayırı ve Paskalya Bayramı yapılmaktadır. Bunlardan Meryem Ana Panayırı, Aya Paraskevi Panayırı ve Paskalya Yortuları bilindiği üzere adaların en eski sakinlerinden olan Rumların dini-ritüelistik törenleri olarak ön plana çıkmakta, özellikle Meryem Ana (Gökçeada) ve Aya Paraskevi (Bozcaada) Panayırlarında adalardan İstanbul ve Yunanistan başta olmak üzere göçen Rumlar kitleler halinde gelerek bu törenlere katılmakta, böylece göçtükleri anayurtlarıyla bağlarını korumaya çalışmaktadırlar.

Eyvah Eyvah filminde "12. Uluslararası Geyikli Kültür ve Zeytin Festivali" isminde bir festival düzenlenir. Festivalin pankartından dikkat çeken bir başka ifade ise "6-10 Ağustos 2013 Türk Yunan Dostluk Günleri"dir. Bunun dışında filmlerde Bağbozumu Festivali'nden de bahsedilmektedir.

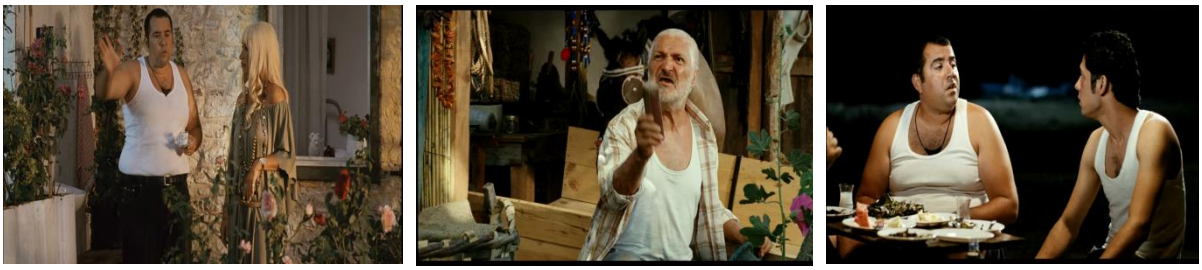

Bozcaada Bağbozumu Festivali Afişi

Filmlerde *Türk-Rum ilişkilerine* de değinilmiştir. *Eyvah Eyvah* filminde yer alan ve yukarıda bahsedilen "6-10 Ağustos 2013 Türk Yunan Dostluk Günleri" ifadesi adalardaki Türk-Yunan ilişkilerini ortaya koyan bir ifadedir. *Güle Güle* filminde de filmin başında Türk-Yunan dostluğu vurgulanmıştır. Yine *Güle Güle* filminde Türklerle Rumlar birlikte ve sorunsuz bir şekilde yaşamaktadır. *Rüzgarlar* filminde de durum farklı değildir. Madam Styliani, Türklerle Rumlar arasında herhangi bir sorun olmadığını dile getirmektedir. Adalarda yapılan görüşmelerde de adanın kuruluşundan itibaren Türk-Rum ilişkilerinin münferit olaylar dışında iyi olduğu görülmüştür. Türkler ve Rumlar, dini ve bayramlarda, özel günlerde birbirlerine saygı duymuşlar ve sevinçlerini acılarını birbirleriyle paylaşmışlardır (KK-4, KK-6, KK-12).

Güle Güle filminde işlenen bir başka konu ise adaya sonradan gelen *İstanbullular*dır. Dinç'in ifadelerine göre (2021) "İstanbullu" sıfatı 1970'lerden itibaren adalara gelerek yerleşen 2000'lerle birlikte sayıca önemli bir yekunu tutan yeni tip göçmenlerdir. Bu meyanda İstanbullu yakıştırması yalnızca İstanbul'dan gelenleri değil esasında büyükşehirden gelerek ada şartlarında yeni habitatlar kurarak bir anlamda adalarda hegemonik bir baskı kuran ve yerlilerce nispeten ötekileştirilen kitleleri ifade etmektedir. Bu bağlamda *Güle Güle* isimli yapımda da bu hususlar İstanbul'dan gelen insanların ada yerlilerinden bağları satın almaları; ancak aldıkları bağları tarımsal faaliyetlerden ziyade turizm amacıyla kullanmaları bağlamlarıyla eleştirilmiştir. Bu anlamda ada yerlileri ile İstanbullular arasında mekânsal aidiyet algısı konusunda farklılık gözlemlenmektedir. Adadaki turizm faaliyetlerinin başlaması ve yaygınlaşması tarıma dayalı ekonomisi olan Bozcaada'yı zamanla turizme dayalı ekonominin hâkim olduğu bir yer haline getirmiştir. Filmlerde tespit edilen bu hadiseler adanın yerlileri tarafından da anlatılmış olup ada yerlileri İstanbulluları çoğu zaman eleştirmekte; ancak bazı konularda ise desteklemektedir (KK-5, KK-12).

Filmlerde ada insanı doğal bir görünüme sahiptir. Özellikle *giyim-kuşam* konusunda rahat bir tavır vardır. *Eyvah Eyvah* filminde özellikle erkeklerde yoğun bir şeklide görülen atletle oturup dolaşma atletin üzerine gömlek giyip yarışına kadar düğmeleri kapatma ada insanının doğallığını ve rahatlığını göstermektedir.

Filmlerde Giyim-Kuşamda Rahat Tavır Örnekleri

İncelenen filmlerde adalarda *mimari* daha çok tek ya da iki katlı evlerden oluşmaktadır. Levent Karayel (2019: 37) de Gökçeada'daki konut yapılarını "İki katlı, kırma çatılı, çatıları yerel alaturka kiremit örtülü, çatı strüktürü ve kat döşeme ve kaplamaları ahşaptan üretilmiş, taşıyıcı taş duvarları arasında toprak kullanılmış yığma taş binalardır" şeklinde tarif etmektedir. Bozcaada mimarisine bakıldığında ise Türk evleri Rum evlerine göre daha geniş olarak inşa edilmiştir (KK-5, KK-12). Evler genellikle açık renkte boyanmış, daha çok geleneksel mimariye göre tasarlanmıştır. Evlerin içleri de köy evlerini andırmaktadır. Mutfakta çeşitli malzemelerin konulduğu sergenler, odalarda ve evlerin girişlerindeki sedirler daha çok köy yaşamını simgelemektedir. Bahçeli evlerde renkli çiçekler ve sebzeler yetiştirilmektedir. *Hedefim Sensin* filminde Leyla'nın yaşadığı evin bahçesinde mevsim sebzeleri yetiştirilmiş özellikle sabah kahvaltılarında domates, salatalık, biber gibi ürünler oradan toplanıp taze taze tüketilmektedir. Yine *Bi Küçük Eylül Meselesi* filminde de Tekin'in yaşadığı evin bahçesinde çeşitli ürünler yetiştirilmektedir. Ayrıca evlerin bahçesinde oturup çay içip yemek yiyecek kamelya tarzı yerler de vardır. Evlerin ve bahçelerin kapıları genellikle mavi renkte boyanmıştır.

Bozcaada Sokaklarından Mimari Örneği

İncelenen filmlerde *halk hekimliğine* dair tespitler de bulunmaktadır. *Eyvah Eyvah I* filminde Hüseyin'e şifa olsun diye çiğ yumurta içirilir. Halk hekimliği uygulamaları ile yumurta arasında sıkı bir ilişki vardır. Yumurta, vücudun yenilenmesine yardım eder (Karakaş, 2021: 35-47). Filmde de çiğ yumurtanın içildiğinde sesin daha güzel olacağına, iyileşeceğine inanılmaktadır. *Eyvah Eyvah II*

filminde ise yine Hüseyin arı soktuğunda arının soktuğu yere iyileşmesi amacıyla domates sürer. Bunun için çamurun da şifalı olacağını söyler.

Filmlerde Türk kültüründe önemli bir yere sahip olan *lakaplara* da rastlanılmıştır. Türkçe Sözlük'te (2011: 1572) lakap; "Bir kimseye, bir aileye adından ayrı olarak sonradan takılan, o kimsenin veya ailenin bir özelliğinden kaynaklanan ad." olarak tanımlanmaktadır. Lakap takmak, eski bir gelenektir ve birçok millette vardır. Aynı ad taşıyan kişileri veya akraba aileleri birbirinden ayırmak amacıyla lakap takılması en yaygın uygulamadır. Bununla birlikte olayın sosyopsikolojik bir yönünün bulunduğu da açıktır. Lakapların bir bölümü; aşağılama, hor görme, ötekileştirme ifadesi taşır (Tan, 2016: 103-104). İncelenen filmlerde de lakaplar söz konusu özellikleri ile kendini göstermiştir. Eyvah Eyvah filminde İsmail isimli oyuncunun lakabı İspanyol'dur. Bir diğer isim Karabacak Kadriye'dir. Kadriye, mahallenin dedikoducusudur. Hedefim Sensin filminde ise Leyla'nın ağabeyi Hasan, Yarım Hasan olarak bilinmektedir. Yarım lakabı yaptığı işleri yarım bıraktığından gelmektedir. *Bi Küçük Eylül Meselesi* filminde ise Tekin, isminin kısaltması olan Tek lakabıyla anılır.

Filmlerde adalara ilişkin önemli meselelerden biri de *siyasî* meselelerdir. Söz konusu meseleler daha çok *Rüzgarlar* filminde işlenmiştir. Madam Styliani, siyasi olaylar yüzünden adada 9 bin kişi olan Rum sayısının 200 kişiye düştüğünü dile getirir. 1964 yılına kadar hizmet veren Rum okulu kapatılmış ve çocuklarının Rum okullarında eğitim almasını isteyen Rumlar adadan ayrılmaya başlamıştır. Türkler ve Rumların kardeşçe yaşadığı adalarda Kıbrıs meselesinden sonra her şey değişmeye başlamıştır. Madam Styliani, Gökçeada'ya kurulan cezaevinin adadaki huzur ortamını bitirdiğini dile getirmektedir. Yaşanan olayların ardından Rumlar adayı terk etmeye başlamıştır. Adadaki görüşmelerde de Kıbrıs olaylarından sonra Bozcaada'da Rumlara karşı kışkırtmaların yapıldığına dair görüşler tespit edilmiştir (KK-1, KK-6, KK-12).

Filmlerde *müziklere* de yer verilmiştir. Sinema ve müzik günümüzde kitle iletişimi adı verilen örgütlü ilişkinin önemli parçalarıdır. İlk sinema yönetmenleri müziğin seyirci üzerinde önemli bir etkisi olduğundan filmlerde müzik kullanmayı tercih etmişlerdir. Müzik, seyircinin duygu durumunu filmin anlatısına göre şekillendirmektedir. Bunun dışında ses kirliliğini önleme, film seyrinin kesintisizliğini sağlama ve görselliği güçlendirme gibi etkileri de bulunmaktadır. (Erdoğan ve Beşevli Solmaz, 2005). Gerek bahsi geçen sebepler sonucunda gerekse kültürel değerlerin aktarılması sonucunda *Eyvah Eyvah* ve *Hedefim Sensin* filmlerinde Karaçalı, Fasulye, Tekirdağ Karşılaması, A Be Kaynana, Trakya Gayda gibi müzik örnekleri dikkat çekmektedir.

Filmlerde ayrıca *ağız* özellikleri de dikkat çekmektedir. Türk sinemasında kırsalda çekilen, kırsalı anlatan ya da kırsaldan İstanbul gibi büyük şehirlere göç eden karakterlerin ağız özelliklerini kullandıkları görülmektedir. Yurdigul ve Elitaş (2013: 54-56) Türk sinemasındaki diyaloglarda şive ve ağız özellikleri 1960'lı yıllara kadar sadece yan karakterlere yüklendiğini dile getirmektedir. 2000'li yıllardan sonra ise ağız özelliklerinin hemen her yapımda yan karakterler hatta ana karakterler tarafından kullanıldığı görülmektedir. Bu durum incelenen filmlerde de tespit edilmiştir. Özellikle Ata Demirer'in başrol oynadığı Eyvah Eyvah film serisinde Hüseyin karakterinin "be ya" kullanımı en yaygın kullanımlardan biri olarak dikkat çekmektedir. *Güle Güle* filminde Zarife (Madam) karakterini canlandıran Yıldız Kenter de Ruh ağzı özelliklerini yansıtmaktadır.

Sonuç

Bozcaada ve Gökçeada'yı plato olarak seçen yapımlarda adaların kültürel değerleri yansıtılmaya çalışılmıştır. Ada mimarisi, turizm, mutfak kültürü, giyim kuşam, halk hekimliği, festivaller, halk ekonomisi gibi pek çok konuda kültür değerleri ele alınmıştır. Söz konusu değerler işlenirken kimi zaman mizahtan yararlanılmış kimi zaman da duygusal ve düşündüren konular ele alınmıştır. Ata Demirer filmleri ele alındığında mizahi bir anlatım söz konusudur. Bu filmler izleyici tarafından beğeniyle karşılanmış ve film serisi hâline gelmiştir. *Rüzgarlar* ve *Güle Güle* filmleri dramatik yönü ağır basan yapımlar olarak değerlendirilebilir.

Filmlerdeki halk kültürü unsurları gerçek ada kültürü ile karşılaştırıldığında yer yer benzerlikler yer yer de farklılıklar görülmüştür. Adalardaki mimari tüm gerçekliği ile yansıtılmıştır. Bağcılık, balıkçılık ve turizm ekonomik faaliyetler olarak gösterilirken gerçek ada hayatında filmlere ve eskiye nazaran bağcılık belli kişiler/firmalar tarafından yapılmakta, balıkçılık ise yok denecek kadar az yapılmaktadır. Bu faaliyetlerin yerini turizm almıştır. Özellikle *Eyvah Eyvah* serisi izleyici ile buluştuktan sonra Bozcaada ziyaretçi akınına uğramıştır. Bu yüzden yaz ayları ada sakinleri için ekonomik anlamda olumlu bir katkı ortaya çıkarmaktaysa da adanın kendine yeten, doğal ve geleneksel-primitif ekolojisini bozmaktadır. Bunu pekâlâ Gökçeada için de dile getirmek mümkündür. Dolayısıyla turizmin gelişme hızı adalardaki sosyokültürel yapıya uyum sağlamaksızın artmakta, adalar turizm faaliyetlerinden kısa vadede önemli kazanç sağlıyor görünse de esasında bu kazanç turizmin tüketici-dönüştürücü etkisinin yaşanmasına da neden olmaktadır. Bu noktada yerel yönetimler tarafından kültürel dinamiklerle uyumlu bir turizm anlayışının geliştirilmesi noktasında çeşitli önlemler alınmalı ve bu kültürel mirasla entegre turizm master planları oluşturulmalıdır.

Giderek azalan tarım ve balıkçılık faaliyetleri çeşitli teşviklerle yeniden canlandırılmalıdır. Filmlerde de yer yer gösterilen söz konusu faaliyetler turizm hareketliliği içerisine dâhil edilerek sürdürülebilir hâle getirilmelidir. Söz konusu durum *Güle Güle* filminde de izleyicinin dikkatine sunulmuştur. Filmlerde ele alınan bağbozumu faaliyetleri ritüellerin aktarımı noktasında önem taşımasına rağmen gerçekte turizmin de etkisiyle eskisi kadar önemini koruyamamıştır.

Adalarda yapılacak etkinlikler, yenilecek yemekler, gezilecek yerler vb. çeşitli sahnelerde seyirciye aktarılmaya çalışılmış ancak incelenen filmlerde adaların kendine has mutfak örüntüleri başta olmak üzere pek çok kültürel detayı es geçilmiştir. Bu anlamda örneğin adaların önemli bir değeri olan ve bir marka hâline gelen şarap üretimi dahi filmlerdeki rakı sofralarının gölgesinde kalmıştır ki sürdürülebilir kültürel bir bakış ada turizminde gerekli olduğu kadar, sinema yapımlarının senaryoları için de gereklidir.

Sonuç olarak yakın süreçte çok popüler olan sinema eserlerine plato olan Çanakkale adaları, bu eserlere de yansıyan doğal, kültürel ve folklorik hayatı hâlen yaşıyor olsalar da gerek 2000'ler sonrasında yaşanan kentli göçü ile gerekse hızlanan turizm ile gitgide hareketlenen bir turizm ekonomisi hâkim olmaktadır. Öte yandan anılan sinema eserleri de bu hızlanmaya adalar sakinleri için olumlu ekonomik sonuçlar doğuran bir reklam ortamı yaratmakla birlikte, adaların sosyokültürel geleneksel değerlerinin hızla tüketilip dönüştürüldüğü bir etkiye de dolaylı katkıda bulunmaktadır.

Kaynakça

Yazılı kaynaklar

Açа, M., Dinç, M. (2021). Türk Sinemasında Yeni Hayatın Eşiği: Haydarpaşa Garı Üzerine Değerlendirmeler. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi, 10*(1), 312-324.

Bennett, A. (2018). *Kültür ve Gündelik Hayat*. İstanbul: Phoenix Yayınevi.

Coşkun, E. (2009). *Türk Sinemasında Akım Araştırması*. İstanbul: Phoenix Yayınevi.

Dardeniz, A., Bahar, E. ve Şimşek, L. (2007). Bozcaada Bağcılığındaki Gelişmeler, Sorunlar ve Öneriler. *Çanakkale Araştırmaları Türk Yıllığı*, Bahar.

Dinç, M. (2019). *Kemal Sunal Filmlerinde Folklor ve Mizah*. İstanbul: Hiperlink Yayınları.

Dinç, M. (2021). *Yeni Adalılar Çanakkale Adalarında Göç, Halk Kültürü, Kimlik ve Dönüşüm*. Çanakkale: Paradigma Akademi Yayınları.

Erdoğan, İ. ve Beşevli Solmaz, P. (2005). *Sinema ve Müzik Materyal Satış ve Bilinç Yönetimi İçin Bilişsel ve Duygusalın Oluşturulması*. Ankara: ERK Yayınları.

Gül E., Erdem, B. ve Gül, M. (2013) Yerel Festivallerin Etkinliğine Bağlı Ziyaretçi Kazanımları. *Süleyman Demirel Üniversitesi İ.İ.B.F Dergisi*, 18(2), ss.213-239.

Güvenç, A. Ö. (2020). *Folklor ve Sinema*. Ankara: Ötüken Neşriyat.

Karakaş, R. (2021). "Doğanın ve İnsanın Dirilişinin Simgesi: Yumurta", *Uluslararası Halkbilimi Araştırmaları Dergisi*, S.6, s. 31-51.

Karayel, L. (2019). *Gökçeada Geleneksel Konut Mimarisi ve Sürdürülebilirliği*. İstanbul: Mimarlık Vakfı Yayınları.

Koyucak Esen, Ş. (2010). *Türk Sinemasının Kilometre Taşları*. İstanbul: Agora Kitaplığı.

Onaran, A. Ş. (1995). *Türk Sineması 1-2*. İstanbul: Kitle Yayınları.

Özdemir, N. (2005). *Cumhuriyet Dönemi Türk Eğlence Kültürü*. Ankara: Akçağ Yayınları.

Özön, N. (1972). *100 Soruda Sinema Sanatı*. İstanbul: Gerçek Yayınevi.

Tan, N. (2016). Rodoslu Türklerin Lakapları Bağlamında Ad Biliminde Lakapların Önemi. *Türk Dili*, CX (777): 103-107.

Türkçe Sözlük (2011). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları

Yardımcı, S. (2021). *2 Mahalle 1 Ada Bozcaada Ada Monografisi*. İstanbul: Literatür Yayıncılık.

Yeşil, S. (2021). Kültür Ekonomisi ve Endüstrisi Bağlamında Üzümün Hikâyesi: Nevşehir Örneği. *Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü*.

Yıldız, M. C. (2007). *Kahvehane Kültürü*. İstanbul: Beyan Yayın Yayınları.

Yurdigul, Y., Elitaş, T. (2013). Türk Sinemasında Şive Ya Da Ağız Kullanımının Karakter Yapılandırmasına Etkisi. *Atatürk İletişim Dergisi*, Sayı 5, 43-62.

Sözlü kaynaklar

KK-1: Muharrem Yıldız, 1965 Doğumlu, Lisansüstü Mezunu, Öğretim Görevlisi. (Görüşme Tarihi: 31.07.2021)

KK-2: Ünsal Yayın, 1968 Doğumlu, Lise Mezunu, Esnaf. (Görüşme Tarihi: 31.07.2021)

KK-3: Şerife Güneş, 1955 Doğumlu, İlkokul Mezunu, Esnaf. (Görüşme Tarihi: 07.08.2021)

KK-4: İbrahim Candan, 1950 Doğumlu, Ortaokul Mezunu, Emekli. (Görüşme Tarihi: 07.08.2021)

KK-5: Ali Rıza Yıldırım, 1955 Doğumlu, İlkokul Mezunu, Esnaf. (Görüşme Tarihi: 08.08.2021)

KK-6: Fotini Kalanas, 1965 Doğumlu, Lisans Mezunu, Esnaf. (Görüşme Tarihi: 08.08.2021)

KK-7: Fatma Tuna, 1962 Doğumlu, İlkokul Mezunu, Esnaf. (Görüşme Tarihi: 08.08.2021)

KK-8: Hatice Gül, 1974 Doğumlu, İlkokul Mezunu, Esnaf. (Görüşme Tarihi: 14.08.2021)

KK-9: Sedattin Gül, 1975 Doğumlu, İlkokul Mezunu, Esnaf. (Görüşme Tarihi: 14.08.2021)

KK-10: Ayşe Tüzel, 1962 Doğumlu, İlkokul Mezunu, Esnaf. (Görüşme Tarihi: 15.08.2021)

KK-11: Halide Göztepe, 1954 Doğumlu, Lise Mezunu, Esnaf. (Görüşme Tarihi: 15.08.2021)

KK-12: Veli Göztepe, 1948 Doğumlu, Lisans Mezunu, Esnaf (Görüşme Tarihi: 15.08.2021)

Elektronik Kaynaklar

URL-1: https://www.haberturk.com/canakkale-haberleri/72524263-gokceadaya-gelen-turist-sayisinda-yuzde-20-artis-oldu (Erişim Tarihi: 11.08.2021)

URL-2: https://www.bozcaadahaber.net/cemil-hocanin-bozcaadasi-bozcaada-nin-ressam-cemil-onay-i/6721/ (Erişim Tarihi: 11.08.2021)

URL-3: https://www.haberturk.com/canakkale-haberleri/89017267-bozcaada-tatilci-akinina-ugradi (Erişim Tarihi: 11.08.2021)

URL-4: https://www.bozcaadahaber.net/bozcaada-da-bagbozumu-turlari-basladi/8773/ (Erişim Tarihi: 11.08.2021)

URL-5: https://www.meb.gov.tr/belirli-gun-ve-haftalar-cizelgesi/duyuru/11814 (Erişim Tarihi: 11.02.2023)

İncelemeye alınan filmlerin künye bilgileri

Eyvah Eyvah I

Yönetmen	Hakan Algül
Senaryo	Ata Demirer
Yapım	Necati Akpınar
Yıl	2009
Oyuncular	Ata Demirer Demet Akbağ Şahsuvar Aktaş Caner Alkaya Özge Borak Okan Çabalar Bican Günalan Salih Kalyon Vd.

Eyvah Eyvah II

Yönetmen	Hakan Algül
Senaryo	Ata Demirer
Yapım	Necati Akpınar
Yıl	2011
Oyuncular	Ata Demirer Demet Akbağ Şahsuvar Aktaş Caner Alkaya Özge Borak Okan Çabalar

	Bican Günalan Salih Kalyon Vd.

Eyvah Eyvah III

Yönetmen	Hakan Algül
Senaryo	Ata Demirer
Yapım	Necati Akpınar
Yıl	2014
Oyuncular	Ata Demirer Demet Akbağ Şahsuvar Aktaş Caner Alkaya Özge Borak Okan Çabalar Bican Günalan Salih Kalyon Vd.

Bi Küçük Eylül Meselesi

Yönetmen	Kerem Deren
Yapım	Kerem Çatay, Tolga Afşin Kaya
Yıl	2014
Oyuncular	Farah Zeynep Abdullah Engin Akyürek Ceren Moray Onur Tuna Serra Keskin Vd.

Güle Güle

Yönetmen	Zeki Ökten
Senaryo	Fatih Altınöz
Yapım	Faruk Aksoy, Ayşe German
Yıl	1999
Oyuncular	Metin Akpınar Zeki Alasya Yıldız Kenter Eşref Kolçak Şükran Güngör Haluk Bilginer Ayşegül Aldinç Vd.

Rüzgarlar

Yönetmen	Selim Evci
Senaryo	Selim Evci, Murat Yaykın
Yapım	Selim Evci

Yıl	2013
Oyuncular	Yusuf Nejat Buluz Mediha Didem Türemen Rüçhar Çalışkur Zeynep Gülmez Suat Usta Vd.

Hedefim Sensin

Yönetmen	Kıvanç Baruönü
Senaryo	Ata Demirer
Yapım	Necati Akpınar
Yıl	2018
Oyuncular	Ata Demirer Demet Akbağ Gonca Vuslateri İlker Aksum Tarık Ünlüoğlu Erkan Can Hakan Salınmış Hande Dane